

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ

ಒಂದು ಮರುಚಿಂತನೆ

ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾನಂದ

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ 'ರಾಜಕೀಯ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ವ್ಯಕ್ತಿ' ಪ್ರಜೆ (ಸಿಟಿಜನ್)ಯಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಪ್ರಜೆ' ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜದ ಮೂಲ ತಳಹದಿ. ಸಮಾಜದ ಈ ರಾಜಕೀಯ ವಿಭಾಗ ಪ್ರಭುತ್ವ (ಸ್ಟೇಟ್) ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಪ್ರಜೆಯು ಯಾವುದೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರದೆ 'ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಜೆ'ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದು ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಬೂರ್ಜ್ವಾ, ಪ್ರೊಲಿಟೇರಿಯಟ್ ಮೊದಲಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಶ್ರಮಿಕರ ಸಂಘದ ಅಥವಾ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಗರೀಕ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಅವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಸದಸ್ಯರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಲು ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನವ ಹಾಗೂ ದೈವಿಕ ಸಂಬಂಧ

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಡ್ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರಜೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುತ್ವದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಡ್ ಪರಮಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿ ಗಾಡ್‌ನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಬಂಧವೇ ಕ್ರಮೇಣ ಸೆಕ್ಯುಲರೀಕರಣಗೊಂಡು ಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ರೂಪಾಂತರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನಾವೀಗ ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಾಜತ್ವ ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಥಿಯಾಲಜಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಅಂದರೆ 'ಗಾಡ್' ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪದ ಸಮಸ್ಯೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಜೆ ಹಾಗೂ ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಯಾರು ಪರಮಾಧಿಕಾರಿ? ಅದು ಹೇಗೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ? ಯಾಕಾಗಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರಿ? ನಾವೇಕೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧೀನರಾಗಿರಬೇಕು? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಗಾಡ್ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಬಂಧದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯು ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ.

'ಹಿತಾಸಕ್ತಿ'ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂಟರೆಷ್ನ್‌ನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'ಹಿತಾಸಕ್ತಿ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವಾದರೂ ಅದು ಇಂಟರೆಷ್ನ್‌ನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಯಾಮಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲು

ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಇಂಟರೆಷ್ಟ್ ಎನ್ನುವುದು ಮೂರು ಇತರ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಫಲಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಲಾಭಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ; ಆ. ಅಂತಹ ಭವಿಷ್ಯಕಾಲ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ; ಇ. ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀವಿಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ಜೀವಿಗೆ ಲಾಭದಾಯಕ ವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂಟರೆಷ್ಟ್‌ನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಈ ಅಂಶಗಳು ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕಬೇಕಾದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗಾಡ್ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪದ ಪರಿಚಯವಿರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯಾನಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದರೆ ಸಾಲ್ವೇಷನ್ (ಮೋಕ್ಷ). ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಲವಾರು ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಪೂರಕವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿಲ್ಲ ವೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಇಂಟರೆಷ್ಟ್ ಎನ್ನುವುದು 'ಆಸೆಗಳು', ಅಗತ್ಯಗಳು, ಅಥವಾ 'ಅನುಕೂಲ' ಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಅದು ಲೌಕಿಕ ಸಮಯವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಬಹು ದೀರ್ಘ ಕಾಲದ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿ. ಅಂತಹ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ನಾವು ಕ್ರಮಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೇ ನಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಇನ್ ಯುವರ್ ಇಂಟರೆಷ್ಟ್ ಅಂದರೆ ಏನು)

ಹೀಗೆ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿ ಎನ್ನುವುದು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಚರ್ಚಿನ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಡುವುದು ಚರ್ಚಿನ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಪರಮಾಧಿಕಾರಕ್ಕೂ, ಅದು ಜನಗಳು, ಅಥವಾ ರಾಜ ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತು ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಬಹುದು, ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರ ಎನ್ನುವುದು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಟರೆಷ್ಟ್ ಎನ್ನುವುದು ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿಯತ್ತ ಕ್ರಮಿಸುವುದರಿಂದ ನಾವು ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

'ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಇಂಟರೆಷ್ಟ್ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು

ಕೊಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಾವು ದಿನನಿತ್ಯ ಬಳಸುವ 'ಲಾಭ' 'ಅನುಕೂಲ' ಮುಂತಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. (ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ನಮಗರ್ಥವಾಗುವುದು ಇದೇ.) ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆ ನಮಗರ್ಥವಾಗದೆ ಹೋದರೆ, 'ಇನ್ ದಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇಂಟರೆಷ್ಟ್', 'ಇನ್ ದಿ ಇಂಟರೆಷ್ಟ್ ಆಫ್ ದ ಎಂಪಾಯರ್', 'ಇನ್ ದಿ ಇಂಟರೆಷ್ಟ್ ಆಫ್ ದ ಸ್ಟೇಟ್' ಮೊದಲಾದ ಪರಿಭಾಷೆಗಳು ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಗೇ ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಥಿಯಾಲಜಿ ಅಂತಹ ಪರಿಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿತು, ಚರ್ಚ್ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾದ ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಈ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾರೂ ಹೇಗೆ?

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇಂತಹ ಪರಿಭಾಷೆಗಳಿಲ್ಲದ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ಆಳವಾದ ಯಾವುದೇ ಸಂಶೋಧನೆಯು ನಡೆದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಯಾವುದಾಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪ

ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಎರಡು ವಿಧದ ರಾಜರುಗಳಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಇತರರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆತ್ಮ ಹಾಗೂ ದೇಹದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಧರ್ಮದ ಸಂಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ದೇಹದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜನನ್ನು ವಿಭು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಭು ಎಂದರೆ ಒಡೆಯ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಗಾಡ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂಬಂಧವಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ದೇಹದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವೂ ಅಲ್ಲ, ದೇಹದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ಅದು ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ದೇಹದ ಒಡೆಯನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಅದೇ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ.

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ನಂತರ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಆಳುವ ಮತ್ತು ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಡುವವರ ಸಂಬಂಧದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹೇರಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮದೇ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ರಾಜಕೀಯ ರಚನೆಗಳು ಇಂದು ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೆ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ರಚನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಗ್ಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ವಿಕೃತಿಗಳ ಮೂಲ ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಧನರಾದ
ನೀನಾಸಮಾನ ಸ್ಥಾಪಕ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ
ಶ್ರೀ ಸಿ.ಎಂ. ನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರು
ರಂಗನಿರ್ದೇಶಕಿ ಮತ್ತು ರಂಗಚಿಂತಕಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾವ್ಲಾ
ವ್ಯಂಗ್ಯಚಿತ್ರಕಾರ
ಶ್ರೀ ಆರ್. ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್
ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರಾದ
ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕ
ಮತ್ತು
ಶ್ರೀ ಅರಾಟೆ ಮಂಜುನಾಥ
ಇವರಿಗೆ ನೀನಾಸಮಾನ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ

ನೆನಪಿನ ಹಳ್ಳಿ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಗೊಂದು ಮುನ್ನುಡಿ

ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ

ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸರವರ The Remembered Village ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದವು 2014ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಮನ್ನಿಸಿ, ನಂತರ ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. 1948ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದರು - ರಾಮಪುರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ವರ್ಷ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ್ದು ಕೂಡ ಹೊರದೇಶದ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು. ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸುಮ್ಮನೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ಸಂವೇದನೆಯವರು ಕೂಡ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಗ್ರಾಮಗಳ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಲಯ ಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಹೃದ್ಯತೆ. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಗ್ರಾಮಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಗೊರೂರರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕೂಡ ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತುಗಳು ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬರೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ. ಇರಲಿ. 1976ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ನೆನಪಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನದ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈಗ ಸುಮಾರು 38 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಈ ಅನುವಾದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂವೇದನೆಯ ಒಂದು ಕೃತಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದು ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಯೇ. ಕಾಂತಾಪುರ ಕಾದಂಬರಿ ಓದುವಾಗ, ಆರ್.ಕೆ. ನಾರಾಯಣರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಓದುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬರಹಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ,

ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಾಗಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಓದುತ್ತಾ ಹೋದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸವಾಲೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡದ ಕೃತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದೆಂದರೆ! ಹಿರಿಯರಾದ ಪ್ರೊ|| ಟಿ.ಆರ್. ಶಾಮ ಭಟ್ಟರ ಭಾಷಾಂತರ ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೆದ್ದಿದೆ. ಕೃತಿಯ ಓದು ಆತ್ಮೀಯವಾಗುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ ಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ.

ನನಗನ್ನಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು - ಅಧ್ಯಯನ ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತಕರು ಮಂಡಿಸುವ ಒಳನೋಟಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಕ್ರಮ ಒಳನೋಟಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವಂತದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಈ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಂತಹ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರವಾಸ-ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರಬೇಕಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂವೇದನೆ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನೊಬ್ಬ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಮದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಅಗತ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ಇದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೇ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಇದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

1948ರಲ್ಲಿ ರಾಮಪುರದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದ ಸಂದರ್ಭದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೂಡ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಗ್ರಾಮಭಾರತವಲ್ಲ, ಇಡೀ ಭಾರತವೇ ಹೊಸ ಬದುಕಿಗೆ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ತಹತಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಇವರ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆರಡು ವಿಪರೀತ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ನೆಹರೂ ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಾದರಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೃಷಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ನೀರಾವರಿ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಪುರದ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಕೂಡ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆದರೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಆತುಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದರು -ತಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರುಗಳನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈಗ 2014ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಭಾರತವು - ನಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಯ, ಯೋಜನೆಗಳ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಕೂಡ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತನ್ನ ಲಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಷರತ್ತುಗಳೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಚೈತನ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವು ಎಂದೋ ಕೈಬಿಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಈಗ ಗ್ರಾಮಭಾರತವು ಏನಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಚಿಂತನೆ-ಯೋಜನೆಗಳ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಭೂಭಾಗ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ಓದುಗರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದದ್ದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. 1948ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಗ್ರಾಮಭಾರತವು ರೂಪುಗೊಳಗುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತಾವು ಕೂಡ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿ ಹೊಸ ಭಾರತದ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ನಾಗರಿಕರಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಗ್ರಾಮಭಾರತದ ಬೆಳವಣಿಗೆ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತ ಮಾದರಿಗಳಿಲ್ಲ. ಆದ್ದೆ ಬೆತೆಯವರು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಿಗೆ ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣರು ಗ್ರಾಮಸಮಾಜದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಕುರಿತಂತೆ ಮಂಡಿಸಿದ ವಿಚಾರ-ಯೋಜನೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಜೆಪಿಯವರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ - ಬಾಬಾಸಾಹೇಬರ ಗ್ರಾಮಸಮಾಜದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತುಂಬಾ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಪರೀತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತದನಂತರವೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲದ ಜೊತೆಗೇ ವಿನಯವೂ ಇದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತದನಂತರ ಅವರು ರೂಪಿಸಿದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವರು ಕೂಡ ಈ ವಿನಯ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬದಲಾವಣೆಯ ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ - ಎರಡೂ ಆಯಾಮಗಳ ಪರಿಚಯವಿರುವವರು ಅಥವಾ ಈ ಆಯಾಮಗಳಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವವರು ಯಾವುದೇ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರದ ಬಗ್ಗೆ ಇದಮಿತ್ಥಂ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಅಧ್ಯಯನ, ನೆನಪು, ಪರಿಕಲ್ಪನೆ - ಬರೆಯುವ ಕ್ರಮ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಇದಮಿತ್ಥಂ ಸ್ವಭಾವವಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ತನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ ಸಮಗ್ರವಲ್ಲ

ಎಂಬ ಅರಿವು ಸದಾ ಅವರಿಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಮೂಡುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತು ತುದಿಯ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಯಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೃಜನಶೀಲ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಈ ರೀತಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ವಾಸ್ತವವಾದಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಅದು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು, ಕಲ್ಪಿತ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬರೆಯುವವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವದ ಜೊತೆಗೆ ಲೇಖಕನು ಬಯಸುವ ಆದರ್ಶ ಜೀವನ ಕಲ್ಪನೆ-ವಿಚಾರಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಂದು ರೀತಿಯ Wishful Thinking, wish fulfilment ತುಡಿತವು ಕೂಡ ಇರುತ್ತದೆ. The Anthropologist has to be also a novelist, able to evoke the life of a whole society ಎಂಬ Marcel Mauss ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯ ಘೋಷವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜೀವನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಜೀವನ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಾತು ಸೂಕ್ತ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ ವೃತ್ತಿಬದ್ಧತೆಯೇ ಆತ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರ ಪ್ರಣಾಲಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಮೇಲೆ ಹೊರೆಯಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ರಾವ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್, ಕಾರಂತ, ಕುವೆಂಪು, ತೇಜಸ್ವಿ, ಲಂಕೇಶ್, ಕಂಬಾರ್-ಹೀಗೆ ನೀವು ಯಾರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ Imagined village ನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳು ಕಟ್ಟುವ ಕಲ್ಪಿತ ವಾಸ್ತವ ತಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ, ಅಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ, ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಕೃತಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಮಪುರದ ಜನ ಬದುಕುವ ರೀತಿ, ಅವರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕಷ್ಟ ಸುಖ, ಬದಲಾಗಲು, ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಮಾಡುವ ನಾನಾ ರೀತಿಯ-ಸ್ವರದ ಜೀವನಾನುಸಂಧಾನಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಲವಲವಿಕೆಯಿದೆ

ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ಮನುಷ್ಯರು ಅವರು ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಬದಲಾಗಲು ಕನವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನು, ಸಾರ್ಥಕಭಾವವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭಾವ ಆತನ ಬರವಣಿಗೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ. ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆ ವಾಸ್ತವದ ಕೆಲವು ಸ್ತರಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಬರಹಗಾರನ ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಮೋಹ ಎರಡೂ ಕಲ್ಪಿತ ವಾಸ್ತವದ ಕಡೆಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'ಇರುವುದು' ಮತ್ತು 'ಕಾಣುವುದು' ಇವೆರಡೂ ಅಂಶಗಳು ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಬೆರೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರವೇ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಿಗೆ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬನೇ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕ, ಪ್ರಕಾರದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದೇ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಲ್ಲ, ಮಂಡಿಸಬಲ್ಲ. ಬೈರಪ್ಪನವರ 'ಗೃಹಭಂಗ' ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು 'ಭಿತ್ತಿ' ಎಂಬ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗ್ರಾಮದ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಲಿತ ಬರಹಗಾರರು ಸಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಗ್ರಾಮಭಾರತವನ್ನು, ಗ್ರಾಮಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವಂತೆ ಒಪ್ಪಲಾರರು. ಮಹಾದೇವರ ಕುಸುಮಬಾಲೆಯ ಗ್ರಾಮ ಯಾವುದು? ಆ ಗ್ರಾಮ ಎಂಬುದು ಇದ್ದರೆ ಅದು Imagined village ಮಾತ್ರವಲ್ಲವೇ? ಇದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಗೇ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ನಗರ ಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ದಲಿತ ಬರಹಗಾರರು idealise ಮಾಡಿ, romanticise ಮಾಡಿಯೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರಿದ ಜಾತಿಗಳವರಿಗೆ ಗ್ರಾಮಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಾಸ್ವಾಲ್ಪಿಯರಾ ಮತ್ತು ಏನೋ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕೊರಗು ದಲಿತಬರಹಗಾರರು ಮತ್ತು ಚಿಂತಕರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸಂವಾದ' ಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಚಂದ್ರಬಾನ್ ಪ್ರಸಾದ್‌ರ ಅಂಕಣಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಜೀವನಾವಕಾಶ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗಿನ ಸಂಭ್ರಮ ಮತ್ತು ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೇ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನೇರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು? ಈಗಲೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವರೂಪದ

ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕೃತಿಯಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸರನ್ನು ಓದುತ್ತೇವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದು.

ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಅಧ್ಯಯನ ಯಾವಾಗ ಸಮಗ್ರವಾಗುತ್ತದೆ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇನು ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಕೃತಿ ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೃತಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯನವರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. 'ಧರ್ಮ' ಮತ್ತು 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪ' ಈ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಧರ್ಮ, ದೇವರು, ನೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ತಾತ್ವಿಕತೆ, ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ, ದಿನನಿತ್ಯದ ಆಚರಣೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮನೋಭಾವವಿಲ್ಲದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ judgemental ಮತ್ತು selective ಆಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗಲೂ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಣ, ವರ್ಗ ವಿಂಗಡಣೆ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಮೂಡುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಮಾರಂಭಗಳು ಮತ್ತು ಹಸಿವು -ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೀಡುವ ಪುಟ 424-425ರಲ್ಲಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಗ್ರಾಮಭಾರತದ ವಿನೋದಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಮುಗ್ಧತೆ ಸರಳತೆಯ ನೆಲೆಗಳ ಕಡೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಬದಲಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಈ ವಿನೋದಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದದ್ದು, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಡು ಹರಟೆ ಮತ್ತು ವಿನೋದಪ್ರಜ್ಞೆ ಕುರಿತು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. (ಪುಟ 438-454)

ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಈ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಗ್ರಾಮಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯಿದೆ, ಜಾತೀಯತೆಯಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ಊರೊಟ್ಟಿನ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇದೆ. ಕೃತಿಯ ವಿವರಗಳು ಎರಡನ್ನೂ ಗಮನಿಸುತ್ತವೆ. ಜಾತೀಯತೆ ಮೇಲುಸ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಣುವಂತದ್ದು. ಸಮುದಾಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ

ರೂಢಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅಂತರ್ಜಲದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತದ್ದು. ಗಾಂಧಿಗೆ ಜಾತಿ-ಜಾತೀಯತೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೊಸ ನಾಗರಿಕತೆಯ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಉಳಿಯಬೇಕಿತ್ತು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ಗೆ ಗಾಂಧಿ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಮುದಾಯ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ - ಗ್ರಾಮಭಾರತವು ಇರುವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ - ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಕಳೆದ ಆರು ದಶಕಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬದುಕು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಭಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿದೆ, ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹೊಸ ಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಚಲನೆ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ. 'ಸಮುದಾಯ' ಕಲ್ಪನೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗುವುದು, ಕೊನೆಗೆ ಮರೆಯಾಗುವುದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳದೆಯೂ ಗ್ರಹೀತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದಂತಿದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸಮುದಾಯದ ಊರೊಟ್ಟಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು 1948ರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ? ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ತಾನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ 'ಆಗಂತುಕ' ಮತ್ತು 'ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ' ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ವೃತ್ತಿಪರ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಧ್ವನಿ ಮೂಡಿ ಬಂತೆ? ಇದು ಸಾಹಿತಿಗಳು-ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ - ಎರಡೂ ವಲಯದವರು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ.

'Messiness of Social Life' - ಶ್ರೀನಿವಾಸರಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪದಗುಚ್ಛವಿದು. ಇದನ್ನು ಅವರು ಗುಣವಾಚಕದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟು ಕೃತಿಯ ಗಮನವೇ ಈ messiness ನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕಡೆಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಂದು ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನಾಗಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಹಲವು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಕೇವಲ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಟಧರ್ಮ, ಸಂಘಟಿತ ಧರ್ಮವೇ ಮಾತ್ರವೇ ಮುಂದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. Folk Religion ಮತ್ತು ದಿನನಿತ್ಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡಾವಳಿಗಳು ಕೂಡ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ನೆಲೆಗಳನ್ನು, (ಇಷ್ಟು ನೆಲೆಗಳಿಂದಲೂ) ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಇಷ್ಟಪಡುವ Messiness ಅಥವಾ ಜೀವಂತಿಕೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಿಗೆ ಇದು ಇರುವುದನ್ನು ಇರುವಂತೆಯೇ

ನೋಡಬಲ್ಲ-ನೋಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದ್ದು, ಅದೃಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹದು. ಕಥನಕಾರ ಇದನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿಯೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಘಟಕ, ಇಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಯು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ, ಇರುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಕನವರಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಎರಡು ನೆಲೆಗಳು ಮೂಡಿಬಂದರೆ, ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ನೆಲೆ ಕೂಡ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲ ಮೂರನೆಯ ನೆಲೆಯೇ ಮೊದಲ ಎರಡು ನೆಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡಿಗನಾಗಿಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಒಂದು ಅನುಮಾನವನ್ನು ಕೂಡ ಓದುಗರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಕನ್ನಡಿಗರಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ರಾಮಪುರದ irrational ಅಂಶಗಳು ಇಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಕುತ್ತೇ? ಅಥವಾ ಈ ಅನುಮಾನ ನಾನು ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿಗನಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದು - ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಪ್ರವೇಶ ಭಾಷಿಕ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹದ್ದು.

ತಾವು ರಾಮಪುರವನ್ನು ವಾಸ್ಯವ್ಯ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಕೂಡ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ ಭಾಷಿಕ ನೆಲೆ ಮತ್ತು Folk Religion. ಸಾಂಘಿಕ ಧರ್ಮದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು (organised religion) ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ, ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗೋಚರಿಸುವುದು ಕೂಡ ಕಷ್ಟ ಎಂಬುದನ್ನು ಈವತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಜೀವಂತಿಕೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೇ, ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಈವತ್ತಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ರಮ ಈವತ್ತು ಬೇರೆಯೇ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ರಾಮಪುರದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಇದೆ, ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಜಾತಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಹೌದು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ರೀತಿಯ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ದಾಖಲಾಗಿರುವ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಜಾತಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತದ್ದು. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯೀಕರಣ - ಇಂತಹ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ತಂದರು. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕೂಡ ಏಕಶಿಲಾಕೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸೂಚಿಸುವಾಗ ರಾಮಪುರದ messiness ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕೃತ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೋ, ಕ್ಷಾತ್ರ ಪ್ರಧಾನ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದೋ. ಇಲ್ಲ ವೈಶ್ಯ ನೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದೋ. ಬಹುಪಾಲು ಹಿಂದೂಗಳು ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮ ಪ್ರತೀತ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯ ನೆಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣವನ್ನು ಮುಜುಗರವಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕೃತ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅನುಸರಿಸಲು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಗಳು ಕೂಡ ಕರಕುಶಲ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಣಿಕ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗದೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವು. ಈವತ್ತು ದಲಿತರಿಗೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ವಿಚಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ಕೂಡ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ. ಆಧುನಿಕತೆಗೆ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೂ ನಾವು ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ. ಯಾವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಯಾವ ಆಯಾಮಗಳು ನಮ್ಮ ಲೌಕಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಅಂತಹ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ. ಉಳಿದ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ನಮ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಮಪುರದಂತಹ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೇ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿಯಾದರೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು Remembered Village ನ ಪ್ರಮುಖ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ತಾನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯೇ, ಹಳ್ಳಿಗರೇ ತನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ಗಮನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ಸತತವಾಗಿ ಎಂಬ ಅರಿವು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿಯು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಗನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕಾರನು ಹೀಗೆ ಇರಬೇಕು ಹೀಗೇ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸರನ್ನು

ಕೂಡ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರು ಮತ್ತು ಹರಿಜನರ ಬದುಕು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಕಾರ ಇಬ್ಬರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಆ ಕ್ರಮದ ಮಿತಿಯೂ ಕೂಡ ಹೌದು. ಮುಂದಿನ ಹಂತವೆಂದರೆ ಪರಸ್ಪರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತವಾಗಿರುವ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ - ನಾವು ಓದುಗರು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಥನಕಾರರಿಗೆ ಈ ತಾಪತ್ರಯವಿಲ್ಲ. ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಾರ್ವಭೌಮ. ಪಾತ್ರಗಳು ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಗಮನಿಸುತ್ತವೆ, ಏನು ತೀರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರ ಗೊಡವೆ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಕಥನ ಪ್ರಕಟವಾದ ನಂತರ ಓದುಗರಾದ ನಾವು ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಥನಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದೆಯೇ, ಇಲ್ಲ ಕಥನಕಾರನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಕಥನದ ಮೇಲೂ ಹೇರಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೇ ಎಂಬುದು ಈ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತ.

ಹಳ್ಳಿಗರು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗೆ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ತಮ್ಮೊಡನೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಕೂಡ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಯಲ್ಲೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಯನ್ನು ಮೀರುವ, ಮುರಿಯುವ ಕ್ಷಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದು ಅಪರೂಪ. ತುಂಬಾ ಕಾಲ ಜಡವಾಗಿ ಉಳಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ಜೀವನಾವಕಾಶ, ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ stereotypingಗೆ ಒಳಗಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ದುರಂತವೆಂದರೆ, We are all victims of Sterotyping and also practitioners of stereotyping simultaneously. ನಾವೇ ಈ ವಿದ್ಯಮಾನಕ್ಕೆ ಬಲಿಪಶುವಾದಾಗ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿ, ನಮ್ಮ ದಿಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಇದು ಬಂದಾಗ ನಮಗೆ ಬಿಸಿ ತಟ್ಟುವಷ್ಟು, ನಾವೇ ಈ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವಾಗ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಸಹಜ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಮತ್ತು ಪರಂಪರಾಗತ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾವೇ ಸಮಾಧಾನ ಕೂಡ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ಬಯಸುವ messiness - ಪರಸ್ಪರ stereotyping ನಡುವೆ ಇರುವ ಕರ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲೂ ಇರುವ ಇಂತಹ stereotyping ನಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಬರಲು ಹಂಬಲಿಸುವ ಉದಾತ್ತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಗುರತಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ

ಬದುಕಿಗೂ, ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೂ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣ ರಾಮಪುರದ ಬದುಕು 1948ರಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಓದುಗರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜೀವಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಪುರದ ಬದುಕು 1948 ರಿಂದಾಚೆಗೆ ಹೇಗೆ, ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂಬ ಚಿತ್ರ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಓದುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು ಈ ಕೃತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ರಾಮಪುರ Remembered Village ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, A living and evolving village ಕೂಡ. ಕೃತಿಯ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಓದುವಿಕೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಗುಣವುಳ್ಳ ಕಥನಗಳನ್ನು ನಾವು ಕ್ರಾಸಿಕ್ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಸೇರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಸ್ತಾಲ್ಜಿಯಾ ಮತ್ತು ಹಲಬುವಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು. ಸೃಷ್ಟಿ ಅನುಭವದ ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಲಯ ಎರಡನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ remembrance ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ reliving ಅಂಶವೇ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದು ಕೃತಿ ಚಲನಶೀಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಚಲನಶೀಲತೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪಟೇಲ, ಕುಳ್ಳೇಗೌಡ, ನಾಡುಗೌಡ. ಇವರ ಜೀವನ ವಿವರಗಳು ಎಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾಗಿ, ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ ಯೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಕಷ್ಟ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇವರು ಕೃತಿಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲ! ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯರು. ಈ ಮೂವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಹಮ್ಮು-ಬಿಮ್ಮು, ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ, ಬದಲಾವಣೆಯ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು, ಒಲವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುಂಚಾಚುವಿಕೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ, ಸಣ್ಣತನ, ಉದಾತ್ತತೆ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಎಷ್ಟು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆಯೆಂದರೆ, ಉತ್ತಮ ಲೇಖಕರ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಾಗುವಂತೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮುಕ್ತೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿವಿವರವೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಲಯಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇನ್ನಷ್ಟು, ಮತ್ತಷ್ಟು ತೆರೆಯುತ್ತಲೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ಬರೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಮಹಾ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದರ ಪಾತ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಇಲ್ಲ

ಮಹಾಕಾದಂಬರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಯಸುವ ಪಾತ್ರಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಮಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

‘ಜಾತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ’ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವು ಕೂಡ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಯ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ‘ಪ್ರತಿನಿಧಿಕರಣ’ (Representation)ದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಗಮನವಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕನುಗುಣ ವಾಗಿಯೇ ನಾವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು, ಜಾತಿಯ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು, ಜಾತಿಜಾತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಜಾತಿಯು ಪ್ರತಿನಿಧಿಕರಣವು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ, ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ, ಈ ಸಂಬಂಧ ಜಾತಿಯ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗದಿರುವುದು, ಈ ಅಂಶವೇ ಜಾತಿಗಳು ಹೊಸ ವೃತ್ತಿಗಳ ಕಡೆ ಮುಖಮಾಡಲು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮೂಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಗರ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದು-ಇಂತಹ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಮಪುರವು ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾದರಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇರುವ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲ, ಯಾವ ಮಾದರಿಯೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗದ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯುಳ್ಳ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಳ್ಳಿ. ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಿಯ ಎಷ್ಟೋ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು, ವಿವರಗಳನ್ನು ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಅಥವಾ ಉಳಿದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಯಾವ ಯಾವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಜೋಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋದೆ. ಈ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಿಶವೆನಿಸಿತು. ಅಧ್ಯಯನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ವಿವರಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು ಕೂಡ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಇಂತಹ ವಿವರಗಳು ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾದರಿಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಕಥನಗಳಿಗಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತೆಂದರೆ, ನಾವು ನೋಡಲು ಮತ್ತು ನೋಡಿದಾಗ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಈ-ಇಂತಹ, ವಿವರಗಳೂ, ಚಿತ್ರಗಳೂ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೇ ಇರುತ್ತವೆ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಕಥನದ ಒತ್ತಾಯದ ಹಂಗುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ. ವೃತ್ತಿಪರ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ರಾಮಪುರದ ಅಧ್ಯಯನವು ಮುಂದೆ

ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಯಾವ ಯಾವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಶ್ರುತಿ ಪಡೆಯಿತು ಎಂಬುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಓದುವ ಕ್ರಮ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಓದಿದರೆ ಇಡೀ ಕೃತಿ ನನಗೆ ದಕ್ಕದೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯವೂ ಇತ್ತು.

2

ಈಗ ನಾನು ಕೃತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ನೆಲೆಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದವು. ಬರಹಗಾರನಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥನಗಳು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಒಕ್ಕಲಿಗ-ಪ್ರಧಾನ ಹಳ್ಳಿಗಳೇ. ಆದರೂ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಎಂಬುದು ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕಾಡಿದ-ಇನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಕಥನಕಾರರಿಗಿಂತ ಹಳ್ಳಿಗರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿನ ನೀರು, ಮಣ್ಣು, ಆ ಊರಿನವರು ಬೇರೆ ಊರಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಾಳಗೊಡಿಸುವ ರೀತಿ, ತರಕಾರಿ, ಕಾಳು ಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ - ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾಗಿದ್ದವು. ಭಾಷೆ ಕೂಡ ನಾಲ್ಕು-ಆರು ಮೈಲಿಗೊಮ್ಮೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮಪುರ ದೊಡನೆ ನಮಗೆ ಕೃತಿಯ ಓದಿನಿಂದ ಮೂಡುವ ಒಡನಾಟ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ. ‘ನಾವೇನು ಬಡವರಲ್ಲ’ ಎಂಬ ನನ್ನ ಆತ್ಮಕಥಾನಕ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮತ್ತು ತಂದೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ-ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯ ವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಿಂಜರಿಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಬಹುಪರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಓದಿದ್ದ ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಕೃತಿಯ ಮರು ಓದು ಮತ್ತು ಮರು ತೊಡಗುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಹಿಂಜರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಈಗ ನನಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದೃಷ್ಟವಂತರು. ಶಾಮಭಟ್ಟ ರಂತಹ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಕೃತಿಯ

ಓದು ಬಯಸುವ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ವೃತ್ತಿಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂವೇದನೆ-ಎರಡೂ ಶಾಮಭಟ್ಟರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಗಾಢ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಕೃತಿ ಹೊರಡಿಸುವ ಭಿನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಧ್ವನಿ, ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ದಕ್ಕಲಿ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಅವರ ಭಾಷಾಂತರದ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಕಥನಕಾರರು ಪರಸ್ಪರ 'ಹೊರಗಡೆ'ಯೇ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಮಭಟ್ಟರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿದೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈ ತನ್ಮಯತೆ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೂ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇರುವುದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಈವತ್ತಿನ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸದೃಶತನ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಶೀಲತೆ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ತಡವಾಗಿಯಾದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಂವೇದನೆಯ ಒಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪೆಂಟ್ರಾ ಶಾಮಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಈ ಸ್ವರೂಪದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಸಂಜಯ ಅಡಿಗರು ಕನ್ನಡ ಓದುಗರ ವಿಶೇಷ ವಂದನೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರವೇಶ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಾಮಭಟ್ಟರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅವರು ಈ ಪ್ರೀತಿ-ಗೌರವ ತೋರಲಿ. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. 1974ರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಪೆಂಟ್ರಾ ಎ.ಪಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರ ಶಿಫಾರಸು ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸರನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಭೇಟಿಮಾಡಿದ್ದೆ. ನಾನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವರೂಪದ ಹುದ್ದೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಭದ್ರತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ಸೂಚಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನಾ ದಾರಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದಾಗಲೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಂತಹವರ ಬಳಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೊರಗಿತ್ತು. ಈ ಬರಹದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ಒಂದೇ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಪ್ರೀತಿ-ಕಾಳಜಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದ ಆಸಕ್ತಿ ಕುತೂಹಲಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾದ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಅವರ ಕಥಾಸಂಕಲನ

'ಘಾಚರ್ ಘೋಚರ್'

ಎಸ್. ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ

'ಘಾಚರ್ ಘೋಚರ್' ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಅವರ ಐದನೇ ಕಥಾಸಂಕಲನ. 1985ರಲ್ಲಿ ಅವರ 'ಅಂಕುರ' ಎಂಬ ಮೊದಲ ಕಥಾಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟವಾದ ಬಳಿಕ, 2013ರಲ್ಲಿ 'ಘಾಚರ್ ಘೋಚರ್' ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮೊದಲು, 'ಲಂಗರು', 'ಹುಲಿಸವಾರಿ' ಹಾಗೂ 'ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಸಂಸಾರ' ಎಂಬ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗರು ಹೊಸತಲೆಮಾರಿನ ಕಥೆಗಾರರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರೂ ಅವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ('ಇನ್ನೂ ಒಂದು' ಹಾಗೂ 'ಒಂದು ಬದಿ ಕಡಲು') ಹಾಗೂ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳು ('ಸಕ್ಕರೆ ಗೊಂಬೆ' ಹಾಗೂ 'ಬಹುಮುಖಿ') ಮತ್ತು ಎರಡು ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವರು ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ನಡೆಸಿದ 'ದೇಶಕಾಲ' ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ತಂದಿತು. ಮೂಲತಃ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯವರಾದ ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಪದವೀಧರರಾದ ಬಳಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನವ್ಯೋತ್ತರ ತಲೆಮಾರಿನ ಮುಖ್ಯ ಕತೆಗಾರರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಾಗ ಅಮರೇಶ್ ನುಗದೋಣಿ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ, ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್, ಜಯಂತ್ ಕಾಯ್ಣಿಣಿ, ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಮೊದಲಾದವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತಾರೆ. (ಕುಂ. ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ಕೆಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರಾದರೂ ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿಲ್ಲ.) ಇವರಲ್ಲಿ ಪಾಟೀಲ, ಕಾಯ್ಣಿಣಿ, ವಿವೇಕ ಇವರ ಕತೆಗಳ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ನವ್ಯ ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮಗಳಾದ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ, ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹ ತಂತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ

ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾ ತಮ್ಮದೇ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಾಗಿತು. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಸದ್ಯದ ಲೋಕವೇ ಸಹಜ ಲೋಕ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯಿಂದ ಅನುಭವದ ತತ್ವನಿಷ್ಠ ಶೋಧನೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದವರು. ಅಮರೇಶ ನುಗದೋಣಿಯವರಿಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಸದ್ಯದ ಲೋಕದಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯದ ಲೋಕ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಅಂತಹ ಅನುಭವದ ಶೋಧನೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ತತ್ವನಿಷ್ಠ ಒದಗಿಬಂದರೆ ಅದೂ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹ ಎಂದು ನುಗದೋಣಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊಗ್ಗು ಅವರಿಗೆ ನಿರೂಪಣೆ ಮುಖ್ಯ. ಅದು ಮೌಖಿಕ ಕಥನದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ ದಲಿತ ಲೋಕದ ನೋವು ನಲಿವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮೂಡುವ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಇಂದಿನ ಲೋಕವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ನೈತಿಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಬೇಕು.

ವಿವೇಕ ಶಾಸನಭಾಗರಿಗೆ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳ ಒಳಗೆ ಅರಳಬಹುದಾದ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ. ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಹುಡುಗಿಡಹುವ ಮಾನವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮುಖಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಈ ಅರಿವು ಅಂತರಂಗ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪಶುತನದ ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ.

‘ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಸಂಸಾರ’ ಸಂಕಲನದ ‘ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳ ಸಲುವಾಗಿ’ ಎಂಬ ಕತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಕೂಡಾ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅಂತರಂಗದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಬೇಕಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಬದಲಾಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ, ಆದರೆ ಇಂತಹ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅಂತರಂಗದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರ್ಥಿಯೂ, ಕ್ರೂರಿಯೂ ಆಗದ ಹಾಗೆ ಕಾಪಾಡುವ ಸಾಧನ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ವಿವೇಕರ ಮೊದಲ ಕಥಾಸಂಕಲನದಿಂದಲೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಬದಲಾವಣೆಗಳ ನಾನಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಶೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿವೇಕರು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನೆಲೆಗಳನ್ನು

ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶೋಧಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು: 1. ಮನುಷ್ಯನ ತಾರ್ಕಿಕ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸಿಗದೇ ಹೋಗಬಹುದಾದ ಸತ್ಯವೂ ಒಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅರಿಯುವ ಕ್ರಮ ಹೇಗೆ? 2. ಮನುಷ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಜೀವಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಯಾಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ? 3. ಮನುಷ್ಯನ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೂಲಸತ್ವ ಹಾಗೂ ವೈಶಾಲ್ಯದ ಮಟ್ಟ ಯಾವುದು? ಈ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ವ ಎಷ್ಟು? ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮಗಳ ಪಾಲು ಯಾವುದು?

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳೂ ಏಕತ್ರ ಮೇಳವಿಸಿದಂತೆ ನಿರೂಪಣೆಯೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ರೂಪಕ ಆಗುವಂತೆ ‘ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್’ ಎಂಬ ನೀಳ್ಗತೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಹಿಂದಿನ ಅವರ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದ ಜೀವನ ಸಂದರ್ಭ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಭೂತಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳೊಂದಿಗೆ ಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್’ ಕತೆಯ ನಿರೂಪಕ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದೊಂದು ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಯುವಕ. ಅವನ ಅಪ್ಪ ಒಬ್ಬ ಪುಟ್ಟ ಸೇಲ್ಮನ್ ಆಗಿದ್ದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ, ಮಗ, ಮಗಳ ಜೊತೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳಿಂದಾಗಿ ನಿರೂಪಕನ ತಂದೆ ಸೇಲ್ಮನ್ ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಂಪನಿಯವರು ಹಾಗೆ ಅನೇಕರನ್ನು ಒತ್ತಡದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ವಿ.ಆರ್.ಎಸ್. ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪಿ.ಎಫ್. ಇತ್ಯಾದಿ ಹಣವನ್ನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸೋನಾ ಮಸಾಲ ಎಂಬ ಹೊಸ ವ್ಯಾಪಾರ ಸುರುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಂಡವಾಳದಿಂದಾಗಿ ನಿರೂಪಕನ ತಂದೆ ಆ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ 50% ಪಾಲುದಾರ. ಅವಿವಾಹಿತನಾದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೇ ಎಲ್ಲಾ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವ. ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬಳಿ ಸಂಪತ್ತು ಸೇರಿ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕುಟುಂಬದ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ.

ಪುಟ್ಟ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಬಂಗಲೆಯಂತಹ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಿರೂಪಕನ ಅಕ್ಕನ ಮದುವೆ ಮುರಿದುಬೀಳುತ್ತದೆ. ರಿಕವರಿ ಏಜೆಂಟುಗಳೆಂಬ ವಸೂಲಿ ದಂಧೆ ಕ್ರಮ ಸಹಜ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿನ ಕ್ರಿಯೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮನೆ ಒಳಗಿನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮನೆಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ

ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬರುವ ಅನಿತಾಳಿಗೆ ಈ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಸೆಗಾಗಿ ಅನೀತಿ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸದ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅನಿತಾಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉತ್ತರಿಸಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದ ಮನಕಾರಿ ಮನೋಭಾವ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ನಿರೂಪಕನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ವೆಂಕಟಾಚಲ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಮಸಾಲೆ ಜೀನಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರ 'ಸೋನಾ ಮಸಾಲೆ' ದೊಡ್ಡ ಸಂಪತ್ತು ತಂದರೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸರಳ. 'ಕೇರಳದಿಂದ ಮಸಾಲೆ ಜೀನಸು ತರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ನಮ್ಮದೇ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ್ತಿಕನ ಪುಟ್ಟ ಪೊಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಿ, ಈ ಶಹರದ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಾರ.' ಅದೊಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಆರ್ಥಿಕ ಬಲೆ ಇದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಪಾಲುದಾರ ನಿರೂಪಕನ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಕೌಂಟಿಗೆ ಧಾರಾಳ ಹಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನ ದಿನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲು ಕಾಫಿಹೌಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಲಾಭದ ದುಡ್ಡು ಹೇಗೂ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ, ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟ ಕೂಳು ತಿನ್ನುವುದೆ ಎಂಬ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಟ. ಹಾಗೆಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಲು ತನ್ನ ಸೋನಾ ಮಸಾಲೆ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಹೋದರೆ, ದುಡಿತದ ಚಟದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಎದುರು ಇವನಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಹಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಹಣಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾಫಿಹೌಸಿನ ಲೋಕ ಅವನ ನಿತ್ಯವಿಧಿ. ಅಲ್ಲಿನ ವೇಟರ್ ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ನಿಗೂಢ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅರ್ಹನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ನೀಡುವ ಒಂದೊಂದು ಉತ್ತರವೂ ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ತಾನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ್ದೆ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಬಾರದಿರುವಾಗ ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ಒಮ್ಮೆ 'ಬಿಟ್‌ಬಿಡಿ ಸಾರ್' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ಕಾಫಿಹೌಸಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಅರಿತವನಂತೆ, 'ಎಲ್ಲಾ ಮನೇ ದೋಸೇನೂ ತೂತೇ' ಅಂತಾನೆ. ನಿರೂಪಕ 'ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ಹಾಗಂತ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಾರ್ಕಿಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವವನೂ ತಾನಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ವೇಟರ್ ಆಗದೆ ಉದ್ದ ಗಡ್ಡೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೇನೋ ಆಗಬಹುದಿತ್ತು ಅನಿಸುತ್ತದೆ ನಿರೂಪಕನಿಗೆ. ನಿರೂಪಕನಿಗೆ

ನಿಗೂಢ ವಿಸ್ಮಯಗಳ ಅರಿವಾಗುವ ಕ್ರಮ: 'ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವತಾರವೆತ್ತಿ ಬಂದವರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತುಗಳಿಗೇ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಾಮರರು ಗ್ರಹಿಸುವುದಲ್ಲವೆ? ಶಬ್ದಗಳ ಶಕ್ತಿ ಸ್ಫೋಟವಾಗುವುದು ಅವು ಹೊಕ್ಕ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೆ? ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ದೇವರು ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಬಲ್ಲವರಾರು?'

ಹೀಗೆ ಶಬ್ದಗಳ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಸ್ಫೋಟದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ 'ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್' ಎಂಬ ಪದಪುಂಜವನ್ನು ಕತೆ ಹೇಳುವ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ನಿರೂಪಕ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಮೊದಲು ನಿರೂಪಕನ ಮನೆಯಲ್ಲೊಂದು ಘಟನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಿಖಿತ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಅವಿವಾಹಿತ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಲಸದ ನೆವ ಹೇಳಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುವುದೂ ಉಂಟು.

ಇಂತಹ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಿಂಸೆಯ ಸಮಗ್ರ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗಾಗಿ ತಂದ ಮಸೂರಿ ಕಾಳಿನ ಸಾರು ಚಿಲ್ಲಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೊಲಸು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದೆ, ಬೀದಿ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮನೆಯವರು ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ರೌರ್ಯ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ 'ವೆಂಕಾ... ವೆಂಕಾ... ಬಾ ಹೊರಗೆ... ನಾನು ಕಣೋ ನಿನ್ನ ಟುಪ್ಪಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೊರಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ರಿಕವರಿ ಏಜೆಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿರೂಪಕನ ಅಕ್ಕ ಅವಳ ಗಂಡನ ಮನೆ ಸಂಬಂಧ ಮುರಿದು ತನ್ನ ಚಿನ್ನ ತರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದು ಹಿಂಸೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಲ್ಲ. ಒಳಗೇ ಬೆಳೆಯುವ ಹಿಂಸಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಇರುವೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ವಿವರಣೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅವರ ಹಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಇರುವೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ನಾನಾ ವಿವರಗಳು ಹಿಂಸೆಯ ಮನುಷ್ಯನ ಆದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಸಂಕೇತವೆಂಬಂತೆ ಕತೆಯ ಸಹಜ ಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಇರುವೆಗಳನ್ನು ವೃಥಾ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅವರ ಅರಿವಿಗೇ ಬಾರದಂತೆ ಮನೆಯವರ ನಡವಳಿಕೆಯ

ಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಕ ಅನಿತಾಳ ಜೊತೆ ಹನಿಮೂನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಹೋಟೆಲ್ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಇರುವೆಯನ್ನು ವೃಥಾ ಕೊಂದಾಗ ಅವಳು ವಿಪ್ಲವಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಅರಿಯದೆಯೂ ಇರಬಹುದಾದ ಹಿಂಸಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ. ನಾವು ಸಂವೇದನಾ ಶೂನ್ಯರಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಕಾಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಿಂಸೆಯ ನಾನಾ ಮುಖಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ ಓದುಗರನ್ನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞರಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿರೂಪಕ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಹಿಂಸೆ, ಶ್ರಮರಹಿತ ಬಂಡವಾಳದಿಂದ ಸಿಗುವ ಸುಖ ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ಹೊರಬಂದು ತನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ತಾನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ತಂದೆಗೂ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಂಚಯದಿಂದ ನೀತಿ ನಿಯಮ ಸಡಿಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆತನೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಂಪತ್ತಿನ ಶೇಖರಣೆ ಬಳಿಕ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ, ಗ್ಯಾಸ್ ಸ್ಟವ್‌ನ ಮೊದಲ ಅಡುಗೆ, ಬೇಕರಿಯ ರಸ್ಕ, ಇಂತಹ ಸಹಜ ಸುಖಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಖದ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಬದುಕಿನ ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ನೀತಿಯೂ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೀತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಅನಿತಾಳಿಗೆ ಮನೆಯೊಳಗಿರುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುವಂತಹ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಕ ಅಸಹಾಯಕನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾಗದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಶಿಶುವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದನ್ನು ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಕತೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಅನಿತಾ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾಳೋ, ಹಿಂತಿರುಗಲು ಮನೆಯವರು ಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವಿನ್ಸೆಂಟ್ '...ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರೌರ್ಯದ ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಕಲಸಿಕೊಂಡ ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಕ-ಅನಿತಾರ ಆಪ್ತ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಲಂಗದ ಲಾಡಿ ಬಿಡಿಸಲಾಗದೆ ಅದು 'ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್' ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಅವಳು ಹುಷಾರಾಗಿ ಲಂಗದ ಲಾಡಿ ಬಿಚ್ಚಿದಾಗ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಲ ಕೇಳುವ ಈ ಯುಗಗಳ ಪದಗಳು ನಮ್ಮ

ಇಡೀ ಬದುಕೇ ಗೋಜಲಾಗಿರುವ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭಾವ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಂತೆ ಅನುರಣನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್ ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಗೋಜಲು ಅಲ್ಲ. ಈ ಶಬ್ದ ಜೋಡಿ ಅನಿತಾಳ ತವರು ಮನೆಯ ಟೆರೇಸಿನಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಪಟ ಹಾರಿಸುವಾಗ ದಾರದ ಉಂಡೆಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸೇರಿ ಗೋಜಲಾದಾಗ ದಾರಬಿಡಿಸಲಾಗದ ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಆ ಪದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಬಳಕೆಗೂ ಬಂತು. ನಿರೂಪಕನ ಹೆಂಡತಿ ಅನಿತಾ ಬೈಕ್ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಕಳಕೊಂಡ ತನ್ನ ತಮ್ಮನೂ ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದಯುಗ್ಮದ ಒಳ ಸಂವೇದನೆ ನಿರೂಪಕನಾದ ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೆ ಅರಿವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅವಳ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ತಮ್ಮ ಸೇರಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಈ ನುಡಿಗಟ್ಟು ಈಗ ಐದನೆಯವನಿಗೂ ತಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಬಳಿಕ ಬದಲಾದ ಭಾರತದ ಒಳ ಸಂವೇದನೆಯ ಭಾವ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿ ಈ ಜೋಡಿಶಬ್ದಗಳು ಫಲಿಸುವುದೇ ಈ ನೀಳ್ಗತೆಯ ಯಶಸ್ಸು.

ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನಿತಾಳ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಜೀವನ ವಿಧಾನಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾದ ನಿರೂಪಕನ ಮನೆಯ ಕ್ರಮಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮದುವೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಅನಿತಾಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬದುಕುವ ಕ್ರಮ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನ. ಆದರೆ ಅವಳು ನಿರೂಪಕನ ಅಕ್ಕ ಮಾಲತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಹಂನಿಂದ ಅಥವಾ ದುಡ್ಡಿನ ದೌಲತ್ತಿನಿಂದ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಒಳಗಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲಿನ ಅಲ್ಲಿನ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಹಿಂದೆ ಕಲಸ ಮಾಡಿದ್ದ ಎನ್.ಜಿ.ಬಿ. ಅಥವಾ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆದರ್ಶವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ನಿರೂಪಕನ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಒಂದು ನೈತಿಕ ನೆಲೆ ಇತ್ತು. ಅವನ ಅಪ್ಪನೇ 'ಸಿರಿ ಗರದ ಹಾಗೆ ಬಡಿಯಬಾರದು. ಅದು ಮರದ ಹಾಗೆ ನಿಧಾನ ಬೆಳೆಯಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ, ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೂತು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಜೀವನವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್‌ನ ಅನಿತಾಳ ನಿಲುವು.

ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ಥಾನಮಾನವಿಲ್ಲದ ಸುಲಭದ ಸಂಪತ್ತು ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ತಕ್ಕದಾದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗರ ನೈತಿಕ ನಿಲುವುಗಳಲ್ಲೂ

ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರ ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಶೋಧಿತವಾಗಿವೆ. ಅವರ 'ಲಂಗರು' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಘುವೀರ ಎಂಬಾತ ಅಣ್ಣನ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದ. ಮಚವೆ ವ್ಯಾಪಾರ ನಿಂತುಹೋದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇತರ 'ಹೊಸ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳದೆ ರಘುವೀರ ಪರಾವಲಂಬಿಯಂತಿದ್ದು ಅಣ್ಣನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮಾಲಿನಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್‌ನ ನಿರೂಪಕನ ಹಾಗೆ 'ಲಂಗರು' ಕತೆಯ ರಘುವೀರ, ಅದೇ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕುಟುಂಬದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವ ಪಬ್ಬ (ಪ್ರಭಾಕರ)ನು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಶ್ರಯವಿರುವ ಆದರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇಲ್ಲದ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವಾವುಗಳೂ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಲ್ಲ.

ಬದಲಾವಣೆ ನಿರಂತರವಾದೊಂದು ಸ್ಥಿತಿ. 'ಲಂಗರು' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯ ಪುಟ್ಟ ಊರುಗಳಿಂದ ಮುಂಬಯಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ, ನದಿಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಮಚವೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನದಿಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆಗಳಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ವೃದ್ಧಿಸಿದಾಗ ಮಚವೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಮೂಲಕ ಸಾಗುವ ಮಚವೆ ಸಾಗಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾದ ರಘುವೀರ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

'ಹುಲಿ ಸವಾರಿ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಟವೆಂಬಂತೆ ನಡೆಯುವ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೊಸ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಆಫೀಕಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೊಸ ವಿಸ್ತರಣೆ ಆಫೀಕಾದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕೆಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಆ ಖಂಡದಿಂದ ಬಂದ ಉಚಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪಾರಾಗುವಿಕೆಗೆ ಆಫೀಕಾದ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಒಡೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಾಡಿನ ನೆಲ, ಜಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜೀವನೋಲ್ಲಾಸಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ? ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಅಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದು ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆಗಿರಬಹುದೇ?

'ಹುಲಿ ಸವಾರಿ' ಕತೆಯ ರೂಪಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲು ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ನಾವು ನಿತ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಜಾಗತೀಕರಣ ಹುಲಿ ಸವಾರಿಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಲೋಕದ ಪರಿಣಾಮ

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಕುಟುಂಬ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕೀಲನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತದೆಯೇ? ಸಂಪತ್ತಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಜೊತೆ ನೈತಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಯಾವುದಿರಬೇಕು? ಕುಟುಂಬವೇ ಒಂದು ಸಂಪತ್ತು ಎಂದು ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪತ್ತಿನ ಆರ್ಜನೆ ಹೇಗೆ ಮುರಿಯಬಲ್ಲದು? ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್ ಕುಟುಂಬದ ಒಳ-ಹೊರಗುಗಳ ಆವರ್ತನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗರ ಮೊದಲ ಕಥಾಸಂಕಲನ 'ಅಂಕುರ'ದಲ್ಲಿ 'ಬಂದಾವೋ ಬಾರವೋ' ಎಂಬ ಕತೆಯೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರೂಮ್ ಮೇಟ್ ಆಗಿ ಕಾಲೇಜು ಓದುವಾಗ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ 'ನಾಯಕ' ಎಂಬ ಸ್ನೇಹಿತ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲು ಸಭ್ಯವಾದ ಮುಖವೊಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಣುವ ಈ ಸಭ್ಯತೆಯ ಮುಖ ಒಂದು ಮುಖವಾಡ ಆಗಿರಲೂಬಹುದು. ಅದರ ಒಳಗೆ ಕಾಮುಕತೆ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಕ್ರೂರವಾದ ಹಿಂಸಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿರಬಹುದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಒಳಮುಖವಿದೆ. ಮುಖವಾಡದೊಳಗಿನ ಅಂತಹ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿ ಆಗದೆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಪಶು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಹಲ್ಲು, ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕಂಡು ಮಾನವನಾಗಲಾರ.

ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಮೃಗವನ್ನು ಬೆಳಸುವ ನೂರಾರು ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳು ಹೊರಗೆ ಇವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಒಳಗೂ ಅಂತಹವು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ತನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು ಎಂಬುದರ ನಿರಂತರ ಶೋಧ ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗರ ಪ್ರಥಮ ಕಥಾಸಂಕಲನದಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಅಂಕುರ' ಕಥಾಸಂಕಲನದ ಕತೆಯೊಂದರಿಂದ ವಿವರ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ನಮ್ಮನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ನೈತಿಕತೆ ಹೊರಗಿನ ಗೋಜಲಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಇಂದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಒಂದೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಎಂದು ಹುಡುಕಿದಂತೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಏನು ಕಮ್ಮಿ ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಾಲು ಎಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಇಂದಿನ ಜಾಗತೀಕರಣದ ವ್ಯವಹಾರದ ಕ್ರಮ.

ಫಾಚರ್-ಫೋಚರ್ ಸಂಕಲನದ 'ನಿರ್ವಾಣ' ಎಂಬ ಕತೆಯ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ: 'ಈ ಟೈಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ತುಂಬಾ ಇಂಪಾರ್ಟೆಂಟ್. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿನ ಕಂಪೆನಿಯೇ ವಾಸಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ರಗಳೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೊಫೆಶನಲ್ ಚಾರ್ಜಸ್ ಅಂತ ಕೊಟ್ಟರೆ ಆಯಿತು - ಅದರಲ್ಲೇ ಲಂಚಾನೂ ಅವರೇ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನು ತಣ್ಣಗೆ ಇಡತಾ ಇದ್ದರು. ಈ ರಿಸೆಶನ್ ಅನ್ನೋದು ಒಂದು ನೆವ. ದಂಗೆಯಾದರೆ ಅಂಗಡಿ ದೋಚಿತಾರಲ್ಲ ಹಾಗೆ. ಇದೇ ಟೈಮ್ ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಲೀನ್‌ಮಾಡಿಬಿಡೋದು. ಆಗದವರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿಬಿಡೋದು. ಅಯ್ಯೋ ಏನು ಹೇಳೋದು, ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಏಳು ಸಲ ಕೆಲಸ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ತುಂಬಾ ರೆಸ್ಲೆಸ್ ಫೆಲೋ. ಬೇಗ ಬೋರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೆ'.

ಈ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯುವುದು ಭಾರತದ ಇಬ್ಬರು ಅಪರಿಚಿತರಾದ ಕಂಪೆನಿ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ನಡುವೆ ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾದ ರಾಜಧಾನಿ ಜಕಾರ್ತಾದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತುಕತೆ ಡೆಲ್ಲಿ, ಮುಂಬಯಿ, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೂ ನಡೆಯಬಹುದು. ಕ್ರೌಯದ ನೆಲೆಗಳು ಹೇಗಿವೆ ಎಂದರೆ, ಇನ್ಯಾರೋ ಲಂಚಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮ ತಣ್ಣಗೆ ಇರಬಹುದು. ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ದೋಚಿದ ಹಾಗೆ ರಿಸೆಶನ್‌ನಲ್ಲಿ (Financial Recession) ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆಯುವುದು. ನಿರ್ವಾಣ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೂ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮರೆಮಾಚಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂಬುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪಶು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬಲ್ಲ 'ಸುಧೀರನ ತಾಯಿ' ಎಂಬೊಂದು ಕತೆ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿದೆ. ಸುಂದರಿಯಾದ ಸರೋಜಿನಿ ಉದ್ದವಾದ ಹುಡುಗಿ ಎಂಬೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಗೂ ಅವಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಅಮಲಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದ ಇಸ್ಕಾತರಾಯರ ಮಗ ಎಡಪೊಂಕನಂತಿರುವ ಉಪ್ಪನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ('ನೂಲಿನ ಏಣಿ' ಕತೆಯ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನು ಮಾರಿ ನೆರೆ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹಣ ಕಳುಹಿಸುವ ಪಾಟೀಲರು ಇಸ್ಕಾತರಾಯರ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ.) ಈ ಆದರ್ಶವಾದಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅಸಹ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ಉಪ್ಪನೊಡನೆ ಸಂಸಾರಮಾಡುವ

ಸರೋಜಿನಿ, ನಿಗೂಢವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಗಂಡ ಸಂಸಾರ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಾಳೆ.

ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಓದಿದ ಮಗ ಸುಧೀರ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೊಡನೆ, ಆತನ ತಂಗಿ ಜೊತೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ ಇದ್ದ ಸರೋಜಿನಿ ಅಣ್ಣ ಅವನ ಮಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಿರಸಿಯ ಸರೋಜಿನಿಗೆ ಮುಂಬಯಿಯ ಕೊಳ್ಳುಬಾಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾದ ಮಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

'ಸುಧೀರನ ತಾಯಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಸರೋಜಿನಿ ಮಗ ಸುಧೀರನ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈನ ಮಗನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ವಿವರವನ್ನು ಭಾಗ-2 ರಲ್ಲಿ ನೋಡಿ: 'ಅವಳು ಮುಂಬೈಗೆ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು ಟ್ರಂಕಿನೊಡನೆ. ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳ ಸಂಸಾರದ ಸಕಲ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಆ ಒಂದು ಟ್ರಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟೇ ಇತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಧೀರನ ಮೂರು ಕೋಣೆಯ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯನ್ನು ಅವಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸಾಮಾನುಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದ ಸರೋಜಿನಿ ತುಸು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದಳು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ತುಂಬ ಪಾತ್ರೆ ಪರಡಿಗಳು. ತಟ್ಟೆ, ಪ್ಲೇಟು, ಚಮಚ, ಕಪ್ಪು ಬಸಿಗಳ ವಿವಿಧ ಸೆಟ್ಟುಗಳು. ಮೇಲಿನ ಶೆಲ್ಫಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ತೆರೆಯದೇ ಇರುವ ರಟ್ಟಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪಾತ್ರಗಳು, ಈವರೆಗೂ ಬಂದಿರದ ಯಾವುದೋ ವಿಶೇಷ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಗಾಜಿನ ಸಾಮಾನುಗಳು. ಹೊರಗೆ ಟಿ.ವಿ. ಸೋಫಾ, ಕುರ್ಚಿ, ಗಾಜಿನ ಟೇಬಲ್ಲು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜೊತೆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು. ಸುಧೀರನ ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಶರ್ಟುಗಳ ರಾಶಿ. ಇನ್ನೆರಡು ಕಡೆ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಸೀರೆಗಳು, ಸಲ್ವಾರುಗಳು ಮನೆಯಿಡೀ ಹರಡಿ ಬಿದ್ದದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮೂರು ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿಟ್ಟ ಅರ್ಜುನನ ಆಟಿಕೆಗಳು. ಇದ್ಯಾವುದೂ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಅವರಾರಿಗೂ ಅನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಮೊದಲು ಸರೋಜಿನಿಯ ಕೌತುಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.'

ಹಿಂದೆ ತನಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣದೇ ಇದ್ದುದು ನಿಜವಾದರೂ ಈಗಿನ ಹೊಸ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿ ತನ್ನವನೇ ಆದ ಗಂಡ, ಸಿರಸಿಯ ಮನೆ, ತನ್ನ ಬಡತನವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿಮೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳೊಂದು ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ತನಗೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೇ ಇದ್ದ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. 'ಓದಿ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾಗಬೇಕು'

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದರ ಅರ್ಥ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿನ್ನೋಟದಿಂದ ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಅವಳ ಮನೋಸ್ಥಿತಿ ಏನೆಂದರೆ:

‘ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂಬುದು ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ಇವರ ಹಾಗೆ ಆಗು’ ಎಂದು ಉದಾಹರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆದರ್ಶವೇ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆನೆದು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನನಗೆ ನಾನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಂದರೆ ದುಡ್ಡು ಮಾಡುವುದೇ? ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಹಿಡಿಯುವುದೇ? ನಾಲ್ಕು ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತಹ ಹುದ್ದೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ? ಅದೇನದು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾಗುವುದು ಅಂದರೆ? ಅದೇನದು ಮುಂದೆ ಬರುವುದು ಅಂದರೆ? ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದ್ದಾಗ ಉಪ್ಪನನ್ನು ತಾನು ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿದನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.’

ತನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋದಂತೆ ಮಾಯವಾದ ಗಂಡ, ತನಗೂ ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದ ಮಗ, ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸುಧೀರನ ತಾಯಿ. ಒಂದು ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ ವಿಕಾರವಾಗದೆ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಚಿಗುರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಮಗನ ಮನೆಯ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಅವಳ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ತವರು ಮನೆಯ ಸಂದರ್ಭ, ಗಂಡನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದ ಸಿರಸಿಯ ಮನೆಯ ವಿವರ - ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆ ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಉದ್ದಿಗ್ನಗೊಳ್ಳದೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಹಿಂಸೆಯ ಮುಖಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೋಹದಿಂದ ಶೋಧಿಸುವ ಬಹು ಸಂಯಮದ ಈ ಕತೆ ಈಚಿನ ಕನ್ನಡದ ಉತ್ತಮ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನ ಶೈಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಕತೆಗಾರನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಈ ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊಸಹುಟ್ಟು ಪಡೆದಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ನೆಲೆಗಳನ್ನೂ ನಾನಾ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಈ ಸಂಕಲನದ ಇತರ ಮೂರು ಕತೆಗಳೂ ಶೋಧಿಸುತ್ತವೆ (‘ಕೋಳಿ ಕೇಳಿ ಮಸಾಲೆ’, ‘ರಿಸ್ಕಿ ತಗೊಂಡು’ ಹಾಗೂ ‘ವಿಚಿತ್ರ ಕತೆ’). ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದ ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ ಬಹಿರಂಗದ ಮುಖ ಎರಡನ್ನೂ ಈ ಕತೆಗಳೂ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶೋಧನೆ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ಝಳಪಿಸುವ ಬದಲು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಮಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮೋಹದಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಸಂಸಾರ’ ಎಂಬ ವಿವೇಕರ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ‘ಧೂ ಕೃಷ್ಣ’ ಎಂಬ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಸವರುವ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ವಿವೇಕ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಸಮಗ್ರ ಬದುಕಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಧ್ಯತೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಎರಡರ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಶೋಧಿಸುವ ಲೇಖಕ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜೊತೆ ಅವರಿಗೆ ತರ್ಕದ ಆಚೆಗಿನ ಅರಿವಿನ ಲೋಕದ ಬಗೆಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ಇದೆ.

ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗ ಪ್ರಖರ ಶೋಧನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ‘ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್’ ನೀಳ್ಗತೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊದಲು ‘ಹುಲಿಸವಾರಿ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶಯ ಮತ್ತು ಆಕಾರಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ ಲಭಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಓದಿದಾಗ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರು ಲೇಖಕರಾಗಿ ಆಶಯ ಹಾಗೂ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಏಕತ್ರ ಸಂಭವಿಸಲು ಕತೆಯೊಳಗೆ ನಡೆಸುವ ತಿಣುಕಾಟ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಓದುಗರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಆಶಯಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಹಾಗೂ ಅವನ್ನು ಶೋಧಿಸಬಯಸುವ ಕತೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮಿತಿ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ತರುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕತೆಗಾರನ ಕಲಾಪರಿಣತಿಯೂ ಹೌದು. ಕತೆಗಳ ಆಕೃತಿ ಸಾಲದು ಅನಿಸಿದಾಗ ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಲಾ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ‘ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್’ ಎಂಬ ನೀಳ್ಗತೆ ಕನ್ನಡದ ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕತೆಯಾಗಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಉಳಿಯಬಲ್ಲದು.

ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾವ್ಲಾಗೆ ವಿದಾಯ

ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.

ಪಾಂಡಿಚೆರಿಯ ಆದಿಶಕ್ತಿ ರಂಗತಂಡದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದ ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾವ್ಲಾ ಅವರ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿಯು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ನನ್ನಂಥ ಅನೇಕರಿಗೆ ಆಘಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಅವರು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಜತೆಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಇದ್ದವರಲ್ಲವಾದರೂ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಿಂದ ನನ್ನಂಥ ಅನೇಕರು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ನಂಟು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಅವರು ಕಳೆದ ೨೦-೩೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ರಂಗಾಭಿನಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿಚೆರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಟ್ಟಿದ ಪುಟ್ಟದಾದ, ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರೆ ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಾಗದಷ್ಟು ಅಪರೂಪವಾದ, ರಂಗಮಂದಿರ ಮತ್ತು ರಂಗಾವರಣಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಯಾರನ್ನೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಅನನ್ಯವಾದವು. ನಾನಂತೂ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾದು ನೋಡುವವನಾಗಿದ್ದೆ; ಅವರಿಂದ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಾಧನೆಗಳು ಆಗಲಿವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ಇನ್ನಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗುವ ಸುದ್ದಿ.

ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾವ್ಲಾ (೧೯೪೭-೨೦೧೪) ತಮ್ಮ ರಂಗಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ೧೯೭೦ರ ದಶಕದ ಕಡೆಯ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ. ಆಗಿನೂ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು, ಭಾರತದ ಮಹಾನ್ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳ ಹೆಸರು ಕೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ನನಗೆ, ಮುಂಬಯಿನಿಂದ ಬಂದ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದ್ದರು - ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಈಡಿಪಸ್, ಸಾವಿತ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಅವರು ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಆ ಮಿತ್ರರು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ಮುಂಬಯಿ ರಂಗಕರ್ಮದ ಅನಂತರ, ವೀಣಾಪಾಣಿ ತಮ್ಮ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡರು; ತಮ್ಮ ಸಾವಿತ್ರಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ

೩೪

ನಟನಾಗಿದ್ದ ವಿನಯ ಕುಮಾರ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ, ದಕ್ಷಿಣದ ಪಾಂಡಿಚೆರಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದರು. ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ, ವಿನಯ್ ಅವರಿಗೆ ಪಾಂಡಿಚೆರಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸುವುದು ಆ ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆಳದಲ್ಲಿ ಆ ವಲಸೆಗೆ, ಅರಬಿಂದೋ ದರ್ಶನದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಹವ್ಯಾಸಿ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ರಂಗಾವಿಷ್ಕಾರದ ಕನಸುಗಳೆರಡೂ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿದ್ದವು.

ಪಾಂಡಿಚೆರಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೦ರ ದಶಕದ ಪ್ರಥಮಾರ್ಧದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ರಂಗಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ, ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಯೇ ದಿಕ್ಕು ಒದಗಿತು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರ ಆದಿಶಕ್ತಿ ತಂಡವು ಆಗ ಪೂರ್ಣರೂಪದ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯಿತು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರು ಪಾಂಡಿಚೆರಿಯ ಸಮೀಪದ ಆರೋವಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜಾಗ ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ರಂಗಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು; ೧೯೯೦ರ ದಶಕದ ಅಂತ್ಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ತಾಲೀಮು ಕೊಠಡಿ, ವಸತಿ ಸ್ಥಳಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೂಡಿಯಾಟ್ಟಮ್ ಪ್ರಕಾರದ ರಂಗಾವರಣವಾದ ಕೂತ್ತಂಬಳವನ್ನು ಸ್ವೂರ್ತಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಅಪರೂಪದ ರಂಗಮಂದಿರವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ೧೯೯೩ ಮತ್ತು ೨೦೧೪ರ ನಡುವೆ ಅವರು ಹತ್ತಾರು ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು - ಇಂಪ್ರೆಷನ್ಸ್ ಆಫ್ ಭೀಮ, ಬ್ಯುಹನ್ನಳಾ, ಗಣಪತಿ, ದಿ ಹೇರ್ ಎಂಡ್ ದಿ ಟಾರ್ಟಾರ್ಸ್, ನಿಡ್ರಾವಟ್ಟಿಂ, ಹನುಮಾನ್ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಹೊರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಂಡಿಲ್ಲದ ಇತ್ತೀಚಿನ ರಂಗಕೃತಿ ದಿ ಟೆಂಥ್ ಹೆಡ್ ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಈಚೆಗೆ ವೀಣಾಪಾಣಿ ಅವರ ರಂಗಕರ್ಮ ಮತ್ತು ರಂಗದರ್ಶನವನ್ನು ಕುರಿತು 'ದಿ ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾವ್ಲಾ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವೂ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ (ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್, ೨೦೧೪); ರಂಗವಿಮರ್ಶಕಿ ಶಾಂತಾ ಗೋಖಲೆಯವರು ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಆ ಪುಸ್ತಕವು ರಂಗಾಸಕ್ತಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೂ ಸಂದರ್ಶನಗಳನ್ನೂ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಹಲವು ಬಾರಿ ನೋಡಿರುವ ನನಗೆ, ಅವರು ರಂಗನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲೇ ಅನನ್ಯವೆಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ರಂಗಸಂವಹನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಪ್ರಕಾರಗಳ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಧಾನವೇ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು. ೧೯೭೦ರ ದಶಕದಿಂದಲೇ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಾಂಶಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭಾಷೆಗೆ ಕಸಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ನಡೆದಿವೆಯಾದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಹಾಡು-ಕುಣಿತ-ವೇಷಭೂಷಣ ಮೊದಲಾದ ಹಳೆಗಾಲದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹೊರರೂಪಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಬಳಸುವುದಕ್ಕೇ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಗಮನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿವೆ. ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಬ ವಿರುದ್ಧನಿಲೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವಂಥವು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಗಳ ಹೊರರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಅವಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲ; ಬದಲು, ಗತಕಾಲದ ಭಾರತದ ಹಲವು ರಂಗಪ್ರಕಾರಗಳು ದೇಹ-ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳನ್ನು ಸಹಯೋಗಗೊಳಿಸಿ ಸಂವಹಿಸಲು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಪೂರ್ವ ತಂತ್ರಗಳ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆ ತಂತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ತತ್ವಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರವು ಇವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವಗಳೂ ತಂತ್ರಗಳೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದಂತೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕಗಳೆಂಬ ದ್ವಿಧರ್ಮ ವರ್ಗೀಕರಣವೇ ಅಲ್ಲಿ ನಿರಚನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಆಧುನಿಕ ಕಲಾ ಸಂವಹನೆಯನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅನುಕರಣೆಯ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಬದಲು, ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೋಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯತೆ ದಕ್ಕಿದೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು, ಇಲ್ಲಿಯ ತತ್ವಗಳಿಂದಲೇ ರೂಪಿತವಾಗುವ ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತದೇ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಒಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ನಿಜ, ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ದಾರಿಯೊಂದೇ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೇನೂ ನಾವು ಭಾವಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವವರಿಗೂ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಒಂದು ದಿಕ್ಕುಚಿಯ ಹಾಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿವೆಯೆಂಬುದು, ನನಗನ್ನಿಸುವಂತೆ, ಆ ತಂಡದ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನೆ.

ಇಂಥ ಸಾಧನೆಯ ಹಿಂದೆ, ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ತಂಡವು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಭಾರತದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಪ್ರಕಾರಗಳ ಅಭಿನಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗಳು ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ನಮ್ಮ ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಶಿಬಿರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಂಥ ಹುಡುಕಾಟದ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಪ್ತವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರು ಗ್ರೊಟೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಯುಜಿನಿಯೋ ಬಾರ್ಬಾ ಮತ್ತು ರಾಯಲ್ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಕಂಪನಿಯ ಧ್ವನಿ-ಭಾಷಾ ತರಬೇತುಗಾರ್ತಿ ಪ್ಯಾಟ್ರಿ

ರೋಡೆನ್‌ಬರ್ಗ್ ಮೊದಲಾದವರೊಂದಿದ್ದು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವರು; ಜತೆಗೆ ಛಾವು ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿ ಸಂಗೀತವನ್ನೂ ಕಲಿತವರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮಗಳೆರಡರ ರಂಗಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಸಹಯೋಗಗೊಳಿಸಿದ ರಂಗಭಾಷೆಯೊಂದು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸತತವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರು ಕೇರಳದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೂಡಿಯಾಟ್ಟಮ್ ಗುರು ಅಮ್ಮನ್ನೂರು ಮಾಧವ ಚಾಕ್ಯಾರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದರಂತೆ. 'ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಆಯಾಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭಿನಯದ ಆಯಾಯಾ ಭಾವಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆಯೆಲ್ಲ, ಅದರ ಒಳಗುಟ್ಟೇನು?' - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಚಾಕ್ಯಾರರು 'ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗಲ್ಲದೆ ಬೇರಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಾರೆ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿ ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರನ್ನು ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಿದರಂತೆ. ಹಠ ಬಿಡದ ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾಕ್ಯಾರರ ಶಿಷ್ಯ ಉಷಾ ನಾಂಗ್ಯಾರನ್ನು ತಮ್ಮ ತಂಡದ ಜತೆ ಕೆಲ ವರ್ಷ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವರ ಮೂಲಕ ಈ ಅಭಿನಯ ಮಾರ್ಗದ ಹುರುಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಂಡರಂತೆ.

ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಕೂಡಿಯಾಟ್ಟಮ್‌ನಂಥ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲನಿಲೆ ಇರುವುದು ದೇಹ-ಧ್ವನಿ-ಭಾವಗಳ ಪ್ರಾಣಸ್ಥಾನವಾದ ಉಸಿರಾಟದಲ್ಲಿ. ಅಂಥ ಉಸಿರಾಟದ ಲಭ್ಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ನಟರು ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದ ಹೊಸ ಅಭಿನಯಕ್ರಮವನ್ನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉಸಿರಾಟದ ಕ್ರಮಗಳು, ಹೇಗೆ ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರದವರೆಗಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯ ಉದ್ದೀಪನೆ ಮಾಡಿ, ಹೇಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾವಗಳನ್ನು ಯಂತ್ರನಿಖರತೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ - ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ನಟ ವಿನಯ್ ತೋರಿಸುವುದನ್ನು ಅಭಿನಯ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕ್ರಮವು ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ಬೇರೆ ಭಾಷೆ-ತಂಡಗಳ ನಟರ ಅನುಕರಣೆಗೆ ಒದಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ; ಆದರೆ, ಅಭಿನಯವೆಂಬುದು ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೋ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದಲೋ ಹುಟ್ಟುವ ಒಂದು ಆಕಸ್ಮಿಕ ದ್ರವ್ಯವೆಂಬ ಅರೆತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಇವತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ ನಟರಿಗೆ, ಈ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವು ಅಭಿನಯಸಿದ್ಧತೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಖಂಡಿತ ತೆರೆಸಬಲ್ಲದೆಯೆಂದು ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ.

ಆದಿಶಕ್ತಿ ತಂಡದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ

ಆಕರ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾದ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿಂದು ನವೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವ 'ಹೈಬ್ರಿಡ್' ಸ್ವರೂಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಭಾರತೀಯ ಆವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಆಪಾದಿಸುವುದಿದೆ. ನಿಜ, ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಕ ಬೆರಕೆಯಂತೆ ಕಾಣಬಹುದಾದ ರಂಗಾಂಶಗಳೆಲ್ಲ ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬೃಹನ್ನಳಾ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು, ಮನುಷ್ಯ-ಪ್ರಾಣಿ, ಧ್ವನಿ-ಮಾತು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್- ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ; ಇಂಥ ದ್ವಿದಳತೆಯೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಂತಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಿಶ್ರಮೀಮಾಂಸೆಯ ಹುಡುಕಾಟವೂ ಅದರಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ, ನನಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ, ಅದು ಬರೀ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದಾಗಲೀ, ರಫ್ತು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಲೀ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಆ ತಂಡವು ನೆಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಪಾಂಡಿಚೆರಿಯೆಂಬ ಸ್ಥಳವಿಶೇಷವೇ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶ-ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂಗಮ; ಫ್ರೆಂಚ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ತಮಿಳು ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ಜನರನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಒಂದು ಬೆರಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಜತೆಗೆ, ಅವರು ನಂಬುವ ಅರಬಿಂದೋ ದರ್ಶನವು ಭಾರತದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕತೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ತಿಳಿವಿನೊಡನೆ ಮರುರೂಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೋರಣೆಯದು. ಅಂಥ ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕ ಹಂಬಲಗಳಿರದನ್ನೂ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸತ್ತ್ವ-ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಿಶ್ರದಾರ್ಶನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಬೆರಕೆಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುಹೊರಡುತ್ತವೆ - ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ಕಾಲ-ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಸಂದರ್ಭಸ್ಪಂದಿಯಾಗಿರಬೇಕಾದ ಹಣೆಬರಹವುಳ್ಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಮಾಧ್ಯಮವು ಮಾಡಬಹುದಾದ್ದು ಮತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಇಂದಢೇ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲವೆ? ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ, ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಗಹನವಾಗಿದ್ದರೂ, ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ರೋಚಕ ನಾಟಕೀಯತೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಸಂವಹನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಂತೂ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ಸಾಧನೆಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕು - ಅವರು ತಮ್ಮ ತಂಡವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯ ರಂಗಾವರಣವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪ್ರಯೋಗಗಳಷ್ಟೇ ಸಂಶೋಧನೆಗೂ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿರುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಷಾಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ

ಕೆಲವೇ ನಟರ ತಂಡವನ್ನು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಬೃಹನ್ನಳಾದಂಥ ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯ ಕೃತಿಗಳು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಕಂಡರೂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಮೊದಲ ಪ್ರದರ್ಶನ ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ತಾಲೀಮು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸಿದೆ. ತಮ್ಮ ರಂಗಾವರಣದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಟ್ಟಡ, ಮರ, ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮತ್ತು ತತ್ಪರತೆಯಿಂದ ಅವರು ಕಟ್ಟುತ್ತಹೋದ ರೀತಿ ನನ್ನೊಳಗೆ ವಿಸ್ಮಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಜತೆಗೆ, ಕಳೆದ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ರಾಮಾಯಣ ಪಠ್ಯ-ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ದೇಶವಿದೇಶದ ತಜ್ಞರೊಡನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಸಂವಾದಸರಣಿಗಳು ಆ ತಂಡದ ವಿಶಾಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ನನಗೆ ಕಂಡಿದೆ.

ಭಾರತದ ಬಹುತೇಕ ರಂಗತಂಡಗಳ ಹಾಗೆಯೇ, ಆದಿಶಕ್ತಿ ತಂಡಕ್ಕೂ ನಿಶ್ಚಿತ ಆದಾಯ-ಅನುದಾನ ಮೂಲಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮೂಹ ಸಂಗ್ರಹದ ಮೂಲಕ ಅಂಥ ಒಂದು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಇರಾದೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕುರಿತು ಕೆಲವೇ ವಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ದೂರವಾಣಿ ಚರ್ಚೆಯೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಡೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆ ತಂಡದ ಇಂಥ ಕನಸುಗಳೆಲ್ಲ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಿಂದಾದ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವುದು - ಇದೇ, ನನಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ, ನಾವು ವೀಣಾಪಾಣಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ. ಕಾರಣ, ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆದಿಶಕ್ತಿ ತಂಡದ ಭವಿಷ್ಯವು ಭಾರತದ ರಂಗಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭವಿಷ್ಯವೂ ಹೌದು.

ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುರವಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ

ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗಳು

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ:

2014ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 2ರಿಂದ 4ರವರೆಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಈ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು, ಡಾ. ಎನ್.ಎಸ್. ತಾರಾನಾಥ ಮತ್ತು ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಇವರು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿರದ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಆಸಕ್ತರೂ ಈ ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ರಂಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಶಂಕರ್ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನ್ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ 'ಕಳೆದುಹೋದವರು' (ಸ್ಯಾಮ್ಯುಯೆಲ್ ಬೆಕೆಟ್‌ನ 'ದಿ ಲಾಸ್ಟ್ ಒನ್' ಕತೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ್ದು) ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್ 26 ಮತ್ತು 27ರಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು. ದಿ. 27ರಿಂದ 29ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ಕಲಾಮೀಮಾಂಸೆಯ ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ದಿ. 29ರಂದು ಸಂಜೆ ಭಾರತೀಯ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ, ರಂಗಾಯಣ, ಮೈಸೂರು ಇವರ 'ಭೀಮಾಯಣ' (ಎಂ.ಟಿ. ವಾಸುದೇವನ್ ನಾಯರ್ ಅವರ ಮಲಯಾಳಂ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧರಿಸಿ ಡಾ. ಶ್ರೀಪಾದ ಭಟ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ರಂಗರೂಪ) ನಾಟಕದ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು. ದಿ. 30ರಿಂದ 2015ನೇ ಜನವರಿ 13ವರೆಗಿನ ಮಧ್ಯಾವಧಿ ರಜೆ ಮುಗಿಸಿಬಂದ ನಂತರ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸಮುದ್ಯತಾ ವೆಂಕಟರಾಮು ಇವರಿಂದ ಗಮಕದ ತರಬೇತಿ ನಡೆಯಿತು. ಜನವರಿ ದಿ. 21ರಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಜಾ ಎಸ್. ರಾವ್ ಅವರಿಂದ ಗಮಕ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಅರುಣ ಬೆಂಕಟವಳ್ಳಿಯವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದರು. ಜ.22ರಿಂದ 26ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ಕಿರುಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ಜನವರಿ 26ರಂದು ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು. ಜನವರಿ 27ರಿಂದ ಫೆ.20ರವರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಜಿ. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಅವರು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಜ.27ರಿಂದ ಫೆ.10ರವರೆಗೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಸಹನಾ ಪಿ. ಇವರು ರಂಗವಿನ್ಯಾಸ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಜ.29ರಿಂದ 31ರವರೆಗೆ ಸ್ವಿರಿಯಲೆಂಡಿನ ಶ್ರೀಮತಿ ದನಿಯಿಲಾ ಫ್ರನಾಸೇಕ್ ಅವರು ಅಭಿನಯ ಕಮ್ಮಟವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು ಹಾಗೂ ಇಕಾರ್‌ನ ಕಥೆ ಆಧರಿಸಿದ 'ಲುಮಾಪಸ್' ಎಂಬ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನವೊಂದನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಫೆ. 8ರಂದು

೪೦

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಮ್ಮ ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯವರು ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಗಮಕದ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿದರು. ಫೆ. 13ರಿಂದ 16ರವರೆಗೆ ನೀನಾಸಮ್‌ಗೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತ ರಷ್ಯಾದ ಸಂಶೋಧಕಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸ್ವೆಟ್ಲಾನಾ ರೈಜಕೋವಾ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ನೃತ್ಯದ ಕುರಿತು ತೌಲನಿಕ ಚರ್ಚೆ-ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೂರನೆಯ ಮುಖ್ಯ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮೌನೇಶ ಬಡಿಗೇರ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಮೋಹನ ರಾಕೇಶ ಅವರ 'ಆಷಾಢದ ಒಂದು ದಿನ' (ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಸೆಟ್ಟಿ) ನಾಟಕದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಕಲಾಮೀಮಾಂಸೆ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ರಂಗಪ್ರಯೋಗ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ:

ಡಿಸೆಂಬರ್ 27, 28 ಮತ್ತು 29 ಈ ಮೂರು ದಿನ, ನೀನಾಸಮ್ ಮತ್ತು ಎಂ.ಸಿ.ಪಿ.ಎಚ್. ಮಣಿಪಾಲ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಾರಾಯಣ ಗುರು ಅಧ್ಯಯನ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನ ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಕಲಾಮೀಮಾಂಸೆ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ಪ್ರೊ. ರುಸ್ತುಂ ಭರೂಚಿ, ಡಾ. ರಾಧಾವಲ್ಲಭ ತ್ರಿಪಾಠಿ, ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ವಾಡಿ, ಪ್ರೊ. ಉಮಾಕಾಂತ್ ಭಟ್, ಡಾ. ಅಪಾರಕುಮಾರ್, ಸುಂದರ ಸಾರುಕ್ಕೈ ಮುಂತಾದವರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಈ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಹೊತ್ತು ಮೊದಲಿನೆರಡು ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆ, ದಿ. 27ರಂದು 'ಕಳೆದುಹೋದವರು' ಮತ್ತು ದಿ.28ರಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ.ಡಿ. ಪಲ್ಲವಿಯವರು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ 'ಸಿ ಷಾರ್ಪ್ ಸಿ ಬ್ಲಂಟ್' (ನಿ: ಸೋಫಿಯಾ ಸೈಫ್) ಎಂಬ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು.

ಕಿರುಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ:

ನೀನಾಸಮ್ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ 2015ರ ಜನವರಿ 22ರಿಂದ 26ರವರೆಗೆ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಕಿರುಚಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇತರ ಆಸಕ್ತರೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಈ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವನ್ನು ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಆಭಯಸಿಂಹ, ಪ್ರಶಾಂತ್ ಪಂಡಿತ್, ಎಸ್.ಎಂ.ಎನ್. ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್, ವಿಷ್ಣುಪ್ರಸಾದ್, ರವಿದೇವ್ ಸಿಂಗ್, ಮನೋಹರ ಜೋಶಿ, ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಣಿ, ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ. ಮತ್ತು ಶಿಶಿರ ಕೆ.ವಿ. ಮುಂತಾದವರು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಮೂರು ಕಿರುಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕೊನೆಯದಿವಸ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಮಾತುಕತೆ ೧೧೩

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭

ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬

www.ninasam.org

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ

(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಜಾಧವ್

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,
ಮುದ್ರಣ: ಸ್ಟಾಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೦೧೫	ವರ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು	ಸಂಚಿಕೆ ಒಂದು
೧.	ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಒಂದು ಮರುಚಿಂತನೆ ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾನಂದ	ಪುಟ ೦೧
೨.	ನೆನಪಿನ ಹಳ್ಳಿ - ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಗೊಂದು ಮುನ್ನುಡಿ ಕೆ.ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ	ಪುಟ ೦೬
೩.	ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಅವರ ಕಥಾಸಂಕಲನ 'ಘಾಚರ್ ಘೋಚರ್' ಎಸ್. ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ	ಪುಟ ೨೦
೪.	ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾವ್ಲಾ ವಿಧಾಯ ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.	ಪುಟ ೩೩
೫.	ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗಳು	ಪುಟ ೩೯

MAATHUKATHE

February 2015 (Year 29 Issue 1), Ninasam Quarterly Newsletter

Published every February, May, August and November

FOR PRIVATE CIRCULATION

NINASAM HEGGODU (SAGARA) KARNATAKA 577 417

← second cover

Third cover →

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೭೭ ೪೧೭ ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು	
ಮಾಗಿಕಾಲದ ಸಾಲುಗಳು (ಕವಿತೆಗಳು - ಜ.ನಾ. ತೇಜಶ್ರೀ)	ರೂ. ೫೦
ವೈದೇಹಿ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬರಹಗಳು - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೧೦೦
ದಶರೂಪಕ (ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ - ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೬೦
ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೇಶ (ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೨೦೦
ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ (ವಿಮರ್ಶೆ - ಮರುಮುದ್ರಣ - ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್)	ರೂ. ೧೦೦
ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಮರುಮುದ್ರಣ - ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್)	ರೂ. ೨೪೦
ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ (ಸ್ತಾನಿಸ್ಲಾವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಆನ್ ಆಕ್ಟರ್ ಪ್ರಿಪೇರ್ಸ್ ಅನುವಾದ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೪೦
ಓದಿನ ಸುಖ (ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಎಲ್.ಸಿ. ಸುಮಿತ್ರಾ)	ರೂ. ೧೦೦
ಮೂರು ನಾಟಕಗಳು (ಆದರ್ಶ, ರಕ್ಷಾಕವಚ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಯಣ - ಹ.ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀಪತಿ)	ರೂ. ೧೪೦
ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ (ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಆ್ಯಸ್ ಯು ಲೈಕ್ ಇಟ್ ಕನ್ನಡ ರೂಪ - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೭೦
ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಅಭಿನಯ ದರ್ಪಣ (ಮೂಲ-ಅನುವಾದ-ಟಿಪ್ಪಣಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಮೇತ - ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೧೩೦
ಅರ್ಥಾರ್ಥ (ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು - ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್)	ರೂ. ೧೪೦
ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ವಾಜ್ಞಯ (ವಿಮರ್ಶೆ - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೧೬೦
ಊರುಭಂಗ (ಕಾದಂಬರಿ - ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ)	ರೂ. ೨೨೫
ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ದೇಶಭಾಷೆ (ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ -ಷೆಲ್ಡನ್ ಪೊಲಾಕ್, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೨೨೫

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ

www.aksharaprakashana.com

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ